

ÚČTOVANIE A ZDAŇOVANIE SOCIÁLNEHO FONDU V PODNIKATELSKEJ JEDNOTKE

Accounting and taxation of social fund in entrepreneur entity

Sylvia Kastlerová, Mária Vépyová

Sociálny fond povinne vytvára zamestnávateľ zamestnávajúci zamestnancov v hlavnom pracovnom pomere alebo služobnom pomere za účelom financovania podnikovej sociálnej politiky. Pravidlá a podmienky tvorby a čerpania sociálneho fondu upravuje zákon o sociálnom fonde [1]. Zákon o sociálnom fonde je platný, ale vo svojom znení sa odvoláva na neplatné znenia právnych noriem zákona o dani z príjmov [5, § 24 ods. 1], alebo zákonníka práce [3, § 142].

Podľa zákonníka práce [3, § 118] zamestnávateľ je povinný poskytovať zamestnancovi za vykonanú prácu mzdu. **Mzda je** peňažné plnenie alebo plnenie peňažnej hodnoty (naturálna mzda) poskytované zamestnávateľom zamestnancovi za prácu. Ako mzda sa posudzuje aj plnenie poskytované zamestnávateľom zamestnancovi za prácu pri príležitosti jeho pracovného výročia alebo životného výročia, ak sa neposkytuje zo zisku po zdanení alebo zo sociálneho fondu. **Za mzdu sa nepovažuje** plnenie poskytované v súvislosti so zamestnaním, najmä náhrada mzdy, odstupné, odchodné, cestovné náhrady, príspevky zo sociálneho fondu, výnosy z kapitálových podielov (akcií) alebo obligácií a náhrada za pracovnú pohotovosť. Za mzdu sa tiež nepovažuje ďalšie plnenie poskytované zamestnávateľom zamestnancovi zo zisku po zdanení.

Základom na určenie prídelu do sociálneho fondu je súhrn hrubých miezd (platov) zúčtovaných zamestnancom v hlavnom pracovnom pomere alebo služobnom pomere na výplatu za bežný rok, z ktorých sa zisťuje priemerný zárobok na pracovnoprávne účely. Zamestnávateľ zisťuje priemerný zárobok na pracovnoprávne účely zo mzdy zúčtovanej zamestnancovi na výplatu v rozhodujúcom období a z obdobia odpracovaného zamestnancom v rozhodujúcom období [3, § 134]. Rozhodujúcim obdobím je kalendárny štvrtýrok predchádzajúci štvrtýroku, v ktorom sa zisťuje priemerný zárobok.

Sociálny fond sa tvorí ako úhrn:

- povinného prídelu vo výške 0,6 % až 1 % zo základu na určenie prídelu do sociálneho fondu,
- dobrovoľného prídelu vo výške:
  1. dohodnutej v kolektívnej zmluve, najviac vo výške 0,5 % zo základu na určenie prídelu do sociálneho fondu, alebo
  2. sumy potrebnej na poskytnutie príspevkov zamestnancom na úhradu výdavkov na dopravu do zamestnania a späť, u ktorých priemerný mesačný zárobok nepresahuje dvojnásobok životného minima (v prvom polroku 2007 je životné minimum 4 980 Sk, od 1.7.2007 je životné minimum 5 130 Sk) a ich skutočne vynaložené výdavky na dopravu do zamestnania pravidelnou autobusovou dopravou s výnimkou mestskej hromadnej dopravy a železničnou osobnou dopravou sú najmenej 200 Sk mesačne, najviac však vo výške 0,5 % zo základu, ktorým je súhrn hrubých miezd. Poskytovanie tohto príspevku nevylučuje poskytovanie príspevku na dopravu do zamestnania. Zamestnanec je na účely poskytnutia príspevku na úhradu výdavkov na dopravu do zamestnania a späť povinný preukázať výšku výdavkov na dopravu do zamestnania a späť. Zamestnávateľ je povinný viesť evidenciu o poskytovaných príspevkoch na úhradu výdavkov na dopravu do zamestnania a späť; súčasťou tejto

evidencie sú doklady preukazujúce vynaložené výdavky zamestnancov na dopravu do zamestnania a späť.

d'alsích zdrojov – napríklad dary; dotácie a príspevky poskytnuté zamestnávateľovi do sociálneho fondu; Zamestnávateľ, ktorý vytvára zisk, môže prispievať do sociálneho fondu prídelmi z použiteľného zisku; tým nie je dotknutý záväzok tvoriť sociálny fond povinným prídedom.

Všetky **prostriedky sociálneho fondu sú vedené na osobitnom účte** sociálneho fondu zamestnávateľa. Na osobitný účet sociálneho fondu sa peňažné prostriedky prevádzajú a účtujú v priebehu účtovného obdobia preddavkovo.

Povinný prídél do sociálneho fondu sa prevádza z podnikateľského bežného účtu na osobitný účet sociálneho fondu do 15 dní po začatí každého mesiaca vo forme preddavkov vo výške jednej dvanástiny z predpokladanej ročnej výšky základu na určenie povinného prídela; a prevod peňažných prostriedkov medzi uvedenými účtami sa zaúčtuje súvzťažne s účtom 261 - Peniaze na ceste. Tvorba sociálneho fondu sa účtuje v prospech účtu 472 – Záväzky so sociálneho fondu a na ľarchu účtu 527 - Zákonné sociálne náklady.

Účtovanie **dobrovoľného prídela** vo výške dohodnutej v kolektívnej zmluve; najviac však vo výške 0,5 % zo základu, ktorým je súhrn hrubých miezd, nie je v postupoch účtovania pre podnikateľov vymedzené, ale keďže podľa zákona o sociálnom fonde je dobrovoľný prídél považovaný za daňový výdavok, vyplýva záver, že uvedený prídél do sociálneho fondu sa tiež účtuje v prospech účtu 472 – Záväzky so sociálneho fondu a na ľarchu účtu 527 - Zákonné sociálne náklady. Prevod peňažných prostriedkov medzi bankovými účtami sa zaúčtuje súvzťažne s účtom 261 - Peniaze na ceste.

Príspevok zamestnávateľa, t. j. dobrovoľný **prídél zo zisku po zdanení** sa účtuje v prospech účtu 472 – Záväzky so sociálneho fondu a na ľarchu účtu 431 – Výsledok hospodárenia v schvaľovaní. Prevod peňažných prostriedkov medzi bankovými účtami sa zaúčtuje súvzťažne s účtom 261 - Peniaze na ceste.

Ďalšie zdroje do sociálneho fondu (dary, dotácie a iné príspevky poskytnuté zamestnávateľovi do sociálneho fondu) sa účtujú v prospech účtu 472 – Záväzky sociálneho fondu a na ľarchu 221 - Bankové účty.

Podľa zákona o sociálnom fonde [1, § 5 ods. 1] nadväzujúc na zákon o dani z príjmov [4, § 19] **povinný prídél** do sociálneho fondu vo výške 0,6 % až 1 % a **dobrovoľný prídél** vo výške dohodnutej v kolektívnej zmluve a sume potrebnej na poskytnutie príspevkov zamestnancom na úhradu výdavkov na dopravu do zamestnania a späť, oba najviac však vo výške 0,5 % z hrubých miezd je pre zamestnávateľa **súčasťou daňových výdavkov (nákladov)**.

Ak je v účtovnej jednotke uzavretá kolektívna zmluva, zamestnávateľ je povinný **poskytnúť zo sociálneho fondu príspevok zamestnancom** v rámci jej rozsahu a podľa jej zásad na stravovanie zamestnancov nad rozsah stanovený zákonníkom práce [3, § 152], podľa ktorého zamestnávateľ prispieva zamestnancom na stravovanie vo výške najmenej 55 % ceny jedla, najviac však na každé jedlo do výšky 55 % stravného poskytovaného pri pracovnej ceste v trvaní 5 až 12 hodín podľa zákona o cestovných náhradách; ako aj príspevok na služby, ktoré zamestnanec využíva na regeneráciu pracovnej sily; na dopravu do zamestnania a späť; na sociálnu výpomoc, na rekreácie; doplnkové dôchodkové poistenie a ďalšiu realizáciu podnikovej sociálnej politiky v oblasti starostlivosti o zamestnancov.

Ak nie je uzavretá kolektívna zmluva alebo ak v kolektívnej zmluve nie je dohodnutý dobrovoľný prídél alebo rozsah a zásady poskytovania príspevku zo sociálneho fondu, alebo ak ide o zamestnávateľa, u ktorého nepôsobí odborová organizácia, zamestnávateľ je povinný poskytnúť z fondu príspevok zamestnancom na úhradu výdavkov na dopravu do zamestnania a späť; na zabezpečenie stravovania nad rozsah stanovený zákonníkom práce [3, § 152]; na služby, ktoré

zamestnanec využíva na regeneráciu pracovnej sily v rozsahu najmenej 30 % povinného prídeltu; na sociálnu výpomoc a na doplnkové dôchodkové poistenie v rozsahu najmenej 20 % povinného prídeltu. Zostatok sociálneho fondu použije zamestnávateľ pre zamestnancov na ďalšiu realizáciu podnikovej sociálnej politiky v oblasti starostlivosti o zamestnancov, avšak príspevok zo sociálneho fondu zamestnávateľ nemôže poskytovať na účely odmeňovania za prácu.

Príspevok zo sociálneho fondu možno poskytnúť v rozsahu a podľa zásad dohodnutých v kolektívnej zmluve zamestnancovi aj pre jeho rodinných príslušníkov (manžel, resp. manželka zamestnanca a nezaopatrené deti zamestnanca) a poberateľovi starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, ktorého zamestnávateľ zamestnával v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu ku dňu odchodu do starobného dôchodku alebo do invalidného dôchodku.

Použitie sociálneho fondu účtovná jednotka zaúčtuje na ťarchu účtu 472 – Závazky so sociálneho fondu a v prospech príslušného účtu podľa účelu použitia.

Zákon o sociálnom fonde ustanovil lehotu, do ktorej sa musí sociálny fond upraviť do výšky skutočného súhrnu hrubých miezd zúčtovaných na výplatu za bežný rok. **Zúčtovanie prostriedkov predstavujúcich povinný prídél do sociálneho fondu** vykoná zamestnávateľ do konca februára po uplynutí bežného roka. Sociálny fond upraví do výšky skutočného súhrnu hrubých miezd zúčtovaných na výplatu za bežný rok oproti zaúčtovaným a následne prevedeným preddavkom na osobitný účet sociálneho fondu. Ak boli preddavky nižšie, rozdiel sa zaúčtuje v prospech účtu 472 – Závazky so sociálneho fondu a na ťarchu účtu 527 - Zákonné sociálne náklady. Ak boli preddavky vyššie, rozdiel sa zaúčtuje v prospech účtu 527 - Zákonné sociálne náklady a na ťarchu účtu 472 – Závazky so sociálneho fondu. Vypočítaný rozdiel sa aj prevedie medzi osobitným účtom sociálneho fondu a podnikateľským účtom.

Zostatok prostriedkov fondu sa prevádza do nasledujúceho roka. Keďže existencia (držanie) prostriedkov sociálneho fondu na osobitnom účte sociálneho fondu môže presahovať 1 rok, účet 472 – Závazky so sociálneho fondu patrí medzi dlhodobé záväzky zamestnávateľa voči zamestnancom. Zostatok sociálneho fondu na účte 472 – Závazky zo sociálneho fondu sa vykazuje v účtovnej závierke v súvahe medzi dlhodobými záväzkami.

Podľa zákona o dani z príjmov [4, § 5 ods. 1 f] sú príjmy poskytované z prostriedkov sociálneho fondu príjmami zo závislej činnosti. Keďže príspevok zo sociálneho fondu je súčasťou mzdy zamestnanca, je nutné analyzovať podľa spôsobu poskytnutia príspevku, či poskytnutý príspevok sa zahŕňa do základu dane z príjmov zo závislej činnosti. **Príspevky zo sociálneho fondu**, ktoré podľa zákona o dani z príjmov nie sú predmetom dane z príjmov [4, § 5 ods. 5] alebo sú od dane z príjmov oslobodené [4, § 5 ods. 7], **sú zdaňované 19 % sadzbou** dane z príjmov. Tým je tento príjem na konci účtovného a zdaňovacieho obdobia aj súčasťou ročného zúčtovania preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti [4, § 38] alebo daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby.

Na účely zdravotného a sociálneho poistenia finančnou odvodovou výhodou je, že príjmy zo sociálneho fondu **sa** podľa zákona o zdravotnom poistení [7, § 13 ods. 4] a podľa zákona o sociálnom poistení [8, § 138 ods. 2] **nezahŕňajú** do vymeriavacieho základu zamestnanca, ani zamestnávateľa.

Podľa zákona o dani z pridanej hodnoty [6, § 49 ods. 1] právo odpočítať daň z tovaru alebo zo služby vzniká platiteľovi v deň, keď pri tomto tovare alebo službe vznikla daňová povinnosť a daň z tovarov a služieb použije na účely svojho podnikania ako platiteľ. Z uvedeného vyplýva, **pri úhradách** zo sociálneho fondu **platiteľ** dane z pridanej hodnoty **nemá právo odpočítať daň z pridanej hodnoty** a nevzniká mu ani daňovú povinnosť.

Sociálny fond je významným nástrojom sociálnej politiky účtovnej jednotky, garantuje sociálne výhody pre zamestnanca vo forme príspevkov, ale aj vo vymedzených prípadoch daňových

oslobodení príjmov zo sociálneho fondu a v neexistencii odvodov z príjmu zo sociálneho fondu do sociálnej a príslušne zdravotnej poisťovne. V účtovnej jednotke tvorba sociálneho fondu do nákladov ovplyvňuje výsledok hospodárenia účtovnej jednotky, a podľa zákona o sociálnom fonde a nadväzne zákona o dani z príjmov aj základ dane z príjmov podnikateľa.

Príspevok na konferenciu bol riešený v rámci interného grantu mladých vedeckých pracovníkov pod názvom Analýza a možnosti zosúladenia účtovných a daňových informácií v Slovenskej republike po vstupe do Európskej únie v nadväznosti na nadnárodnú úpravu.

Abstrakt

Tvorba a použitie sociálneho fondu je významnou povinnosťou sociálnej politiky účtovnej jednotky, garantuje sociálne výhody pre zamestnanca vo forme príspevkov, ale aj vo vymedzených prípadoch daňových oslobodení príjmov zo sociálneho fondu a v neexistencii odvodov z príjmu zo sociálneho fondu do sociálnej a príslušnej zdravotnej poisťovne. V účtovnej jednotke tvorba sociálneho fondu do nákladov ovplyvňuje výsledok hospodárenia, aj základ dane z príjmov podnikateľa v súlade so zákonom o dani z príjmov.

Kľúčová slova: tvorba a použitie sociálneho fondu, daňové a odvodové hľadisko sociálneho fondu

Summary

Creation and using of the social fund is an important obligation of social policy in accounting entity. This provides guarantee of social advantages for employees as the social benefits and of the tax releases of incomes from social fund at certain cases and of correlation with tax income from social fund to the social and healthy insurance company. Creation of social fund on the based of costs influences trading income and tax based of income according to the Act on tax income.

Key words: Creation and using of the social fund, tax and deduction based of social fund

JEL klasifikácia: M41

Použitá literatúra

- [1] Zákon č. 152/1994 Z. z. o sociálnom fonde a o zmene a doplnení zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov
- [2] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
- [3] Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
- [4] Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
- [5] Zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov
- [6] Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov
- [7] Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- [8] Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov
- [9] Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 23 054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov

Kontakt

Kastlerová Sylvia, Ing., PhD., Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/B, Bratislava, tel.: +421 2 672 95 775, email: kastlero@euba.sk

Vépyová Mária, Ing., PhD., Ekonomická univerzita v Bratislave. Dolnozemska cesta 1/B, Bratislava, tel.: +421 2 672 95 766, email: vepyova@euba.sk